

Tıp ve İletişim Fakültesi Öğrencilerinin Tütün ve Tütün Ürünleri Kullanım Farklılıkları

Medicine and Communication Faculty Students of Tobacco and Tobacco Products Usage Differences

Hülya Vatansev¹, Ruhuşen Kutlu², Aşına Gülerarslan Özdengül³, Nur Demirbaş², Sadık Taşer², Fevzettin Yılmaz²

¹Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları AD, Konya

²Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD, Konya

³Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Konya, Türkiye

Öz

Amaç: Çalışmamızda tıp fakültesi ile iletişim fakültesi öğrencilerinde tütün ve tütün ürünleri kullanım sıklığını ve etkileyen faktörleri belirlemek, sigara ile ilgili algı ve tutumlarını araştırmak ve fakülteler arasında karşılaştırma yapmak amaçlanmıştır.

Materyal ve Metot: Tıp ve İletişim Fakültesinde 2017-2018 eğitim döneminde ilk ve son sınıfta okuyan öğrencilere tütün ve tütün ürünleri kullanma alışkanlıkları ile sigaraya karşı tutum ve algı düzeylerini öğrenmek amacıyla hazırlanmış bir anket uygulandı.

Bulgular: Tıp Fakültesinde okuyan öğrencilerin %11,57'si halen sigara içmekte iken, İletişim Fakültesi öğrencilerinin %50,0'i halen sigara içmekte idi. İletişim fakültesindeki öğrencilerin sigara içme oranı Tıp Fakültesi öğrencilerinden daha yüksekti ($p < 0,001$). Tıp fakültesinde 1.sınıf öğrencilerinin %6,10'i, son sınıf öğrencilerinin %19,40'i sigara içmekteydi ($p < 0,001$). İletişim fakültesinde 1.sınıf öğrencilerinin %43,50'si, son sınıf öğrencilerinin %53,80'i sigara içmekteydi ($p = 0,200$). En yakın arkadaşının sigara içiyor olması öğrencinin sigara içmesini 3,6 kat daha arttırmaktadır ($p < 0,001$) (OR: 3,605 %95 CL: 2,936-4,427). Tıp fakültesi öğrencilerinin sigaraya karşı algı düzeyleri iletişim fakültesi öğrencilerinden daha yüksek idi ve bu fark istatistiksel olarak anlamlı idi ($p = 0,012$).

Sonuç: Tıp fakültesi öğrencilerinde sigara içme sıklığı %11,5 iken, iletişim fakültesi öğrencilerinde bu sıklık %50,0 olarak bulundu. Sağlıkla ilişkili fakültelerde sigara kullanım sıklığı diğer fakülte öğrencilerinden daha düşük olduğu saptanmıştır. Sigaranın zararları ve bırakma yöntemleri ile ilgili derslerin diğer fakülte öğrencilerinin de alması sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Öğrenci, Sigara, Tıp Fakültesi, İletişim Fakültesi

Abstract

Objectives: The aim of this study was to determine the prevalence of tobacco and tobacco products in medical faculty and communication faculty students, to investigate their perception and attitudes about smoking and to compare the among faculties.

Materials and Methods: In cross-sectional analytical study, a questionnaire was applied who in 2017-2018 for the first and last year students at the Faculty of Medicine and Communication to learn use habits tobacco and tobacco products and their attitudes and perception towards smoking.

Results: While 11.5% of the students in the Faculty of Medicine were still smoking, 50.0% of the students in the Faculty of Communication were still smoking. The smoking rate of the students in the communication faculty was higher than the students in the Faculty of Medicine ($p < 0.001$). In medical school, 6.1% of first year students and 19.4% of senior students were smokers ($p < 0.001$). In the Faculty of Communication 43.5% of first year students and 53.8% of senior students were smokers ($p = 0.200$). While the parent's smoking did not affect the student's smoking, his closest friend's smoking had a statistically significant effect on the student's smoking ($p < 0.001$). The fact that his / her best friend smokes increases the student's cigarette smoking by 3.6 times. The level of perception was higher than the students of the communication faculty and this difference was statistically significant ($p = 0.012$).

Conclusion: The prevalence of smoking in medical faculty students was 11.5% and this frequency was 50.0% in students of communication faculties. The prevalence of smoking in health-related faculties was found to be lower than that of other faculty students. It should be ensured that other faculty students take courses related to the damages of smoking and smoking cessation methods.

Keywords: Student, Smoking, Faculty of Medicine, Faculty of Communication

Yazışma Adresi / Correspondence:

Dr. Nur Demirbaş

e-posta: ndemirbas76@hotmail.com

Geliş Tarihi: 28.01.2019

Kabul Tarihi: 16.04.2019

Giriş

Önlenebilir mortalite ve morbidite sebeplerinden birisi olan sigara bağımlılığı dünyada pek çok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkenin önde gelen halk sağlığı sorunudur¹. Tütün ve tütün ürünleri kullanımı genellikle gençlik döneminde başlar ve devam eder. Üniversite öğrencileri eğitimlerinin başlangıcında doğal olarak evden ve aileden ayrılma, yeni bir çevreye uyum ve eğitim yaşamıyla ilgili sorunlar ile karşı karşıya kalırlar^{2,3}. Ayrıca kendini kanıtlama, arkadaşları arasında yer edinme, merak ve özenti bu dönemde sigaraya başlamayı tetikler^{4,5}.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) verilerine göre 15 yaş ve üstü bireylerde sigara kullanma yaygınlığı dünya genelinde %26,0 iken, Küresel Tütün Araştırması 2012 sonuçlarına göre, Türkiye’de 15 yaş ve üzeri bireylerin tütün ve tütün ürünleri kullanma sıklığı %27,1 dir^{6,7}.

Sigara içme üniversite öğrencileri arasında toplum genelinden daha sık görülmektedir. Yirmi üç ülkeden 19.298 üniversite öğrencisinin dahil edildiği bir araştırmada, sigara içme sıklığının erkeklerde %14-47, kadınlarda ise %2-46 arasında değiştiği gösterilmiştir⁸. Türkiye’de ise üniversite öğrencileri arasında sigara içme sıklığı %20 ile %48 arasında değişmektedir. Üniversitede okunan yıl arttıkça, sigara içme oranları da artmaktadır^{9,10}.

Geleceğin doktorları olacak olan tıp fakültesi öğrencilerine sigaranın zararları, sigarayla ilişkili hastalıklar ve bu alışkanlıktan kurtulma yöntemleri konusunda yeterli bilgi, donanım ve sigarayla savaşta aktif rol alma sorumluluğu kazandırmanın gerekliliği ve önemi açıktır. Bu amaçlar ışığında verilecek olan eğitime, fakültenin ilk yıllarında başlanması ve öğrenci mezun olana kadar sürdürülmesi önerilmektedir.

Özellikle tıp fakültesinde okuyan geleceğin hekimleri ile, görsel ve işitsel teknolojileri iyi kullanan, her an sosyal medyada yer alacak olan iletişim fakültesi öğrencilerinin de tütün ve tütün ürünlerini kullanmayarak topluma rol model olmaları gerekir. Bu nedenlerle toplumda göz önünde görev yapacak olan tıp fakültesi ve iletişim fakültelerinin birinci ve son sınıfında eğitim gören öğrenciler araştırma kapsamına alınmıştır. Bu araştırmada tıp fakültesi öğrencileri ile iletişim fakültesi öğrencilerinde tütün ve tütün ürünleri kullanım sıklığını ve etkileyen faktörleri belirlemek, sigara ile ilgili algı ve tutumlarını araştırmak ve fakülteler arasında karşılaştırma yapmak amaçlanmıştır.

Materyal ve Metot

Araştırmanın tipi, yapıldığı yer ve evreni

Kesitsel tipte analitik bir çalışma olarak planlanan bu araştırmanın evrenini Meram Tıp Fakültesi ve İletişim Fakültesinde 2017-2018 yılında eğitim ve öğretim gören ilk ve son sınıfta okuyan öğrenciler oluşturdu. Çalışmaya tıp fakültesi 1. sınıfta okuyan

198 öğrenci, son sınıfta okuyan 139 öğrenci ve iletişim fakültesinde 1. sınıfta okuyan 62 öğrenci, son sınıfta okuyan 106 öğrenci katılmıştır. Çalışmada örneklem seçilmemiş, tüm öğrencilere ulaşmak hedeflenmiştir. Çalışmaya başlamadan önce üniversite etik kurul onayı alınmıştır (2018/1366).

Verilerin toplaması

Veri toplama aşamasında öğrencilere araştırmanın amacı ve kapsamı anlatılmış, araştırmaya katılmayı kabul ettiklerine dair sözlü onamları alınmıştır. Çalışma sırasında sınıfta bulunmayanlar, çalışmamıza katılmayı kabul etmeyenler, anketimizi tam olarak doldurmayan öğrenciler çalışmaya dahil edilmediler. Katılımcılara tütün ve tütün ürünleri kullanma alışkanlıkları, sigaraya başlama yaşı, nedeni, bırakma düşüncesi ve sigara bağımlılık düzeylerini ölçmek, sigaraya karşı tutum ve algı düzeylerini öğrenmek amacıyla hazırlanmış bir anket uygulandı. Sigaraya olan fiziksel bağımlılığın derecesini saptamak amacıyla Fagerström Nikotin Bağımlılık Testi (FNBT) kullanıldı. Bu öğrencilere sınıflarında ulaşılarak anket formları tek tek dağıtıldı ve doldurulduktan sonra toplandı. Anketimizi eksiksiz tamamlayan 505 öğrenci çalışmaya dahil edildi.

Fagerström Nikotin Bağımlılık Testi (FNBT)

Ölçek sigaraya olan fiziksel bağımlılığın derecesini saptamak amacıyla Fagerström¹¹ tarafından 1989 yılında geliştirilmiştir. Altı maddelik ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması 2004 yılında Uysal ve ark.¹² tarafından yapılmıştır. Ölçeğin her bir maddesi 0, 1, 2, 3 olarak puanlanmakta ve ölçekten alınabilecek puan aralığı 0-10 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan puanın artışı sigara bağımlılığının yüksek olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin sigaraya karşı tutum ve algılarının sorgulandığı anketin güvenilirliği için hesaplanan cronbach alfa katsayısı 0,788 olarak bulunmuştur. Anket 19 sorudan oluşmaktadır ve ilk 18 sorunun cevabı 3 lü likert olarak verilmekte 19. soru 4'lü likert olarak tanımlanmıştır. Ankette 2,4,5,6,7,9,11,12,14,15,17 ve 18. sorularda 'Hayır=0 kararsızım=1 ve Evet=2' olarak puanlanmış, 1,3,8,10,13 ve 16. maddeler ters sorular olduğu için 'Hayır=2 kararsızım=1 ve Evet=0' olarak puanlandırılmıştır. 19. Soruda "yanınızda sigara içilmesi konusundaki ne düşünüyorsunuz?" cevaben içilebilir diyenler 1 puan, bazı istisnalar olabilir 2 puan ve içilemez 3 puan olarak değerlendirilmiştir. Anketten alınacak en yüksek puan 39 olup, alınan puan yükseldikçe sigaraya karşı tutum ve algının daha yüksek olduğu görülmektedir.

İstatistiksel Analiz

Çalışmada elde edilen bulgular değerlendirilirken, istatistiksel analizler için SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 20.0 programı kullanıldı. Frekanslar, ortalama, standart sapma, ortanca, minimum ve maksimum değerleri hesaplandı. Kategorik yapıdaki verilerin karşılaştırılmasında Ki-kare ve independent t testi kullanıldı. $p < 0.05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

Bulgular

Tıp fakültesinden katılan öğrencilerin %38,57'si (n=130) erkek, %61,43'ü (n=207) kız iken, iletişim fakültesinden katılan öğrencilerin %58,92'si (n=99) erkek ve %41,08'i (n=69) kız öğrenci idi. Katılımcılar arasında tıp fakültesinde kız öğrencilerin sayısı fazla iken, iletişim fakültesinde erkek öğrencilerin sayısı daha fazla idi ve bu durum

istatistiksel olarak anlamlı idi ($p<0,001$). Tıp fakültesi 1. sınıf öğrencilerinin yaş ortalaması $19,16\pm 0,92$ (18-24, ortanca:19), son sınıf öğrencilerinin yaş ortalaması $24,53\pm 1,37$ (21-31, ortanca:24), iletişim fakültesi 1. sınıf öğrencilerinin yaş ortalaması $19,79\pm 3,90$ (17-45 ortanca:19), son sınıf öğrencilerinin yaş ortalaması $22,66\pm 1,69$ (20-30 ortanca:22) idi.

Tıp Fakültesi öğrencilerinin %39,16'sı ailesiyle, %29,37'si yurttan kalırken, iletişim fakültesi öğrencilerinin %38,69'u yurttan, %32,14'ü arkadaşıyla birlikte evde kalıyordu. Öğrencilerin kaldığı yerler açısından iki fakülte arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardı ($p<0,001$) (Tablo 1).

Tablo 1. Katılanların sosyodemografik özellikleri

Parametreler	Tıp Fakültesi n=337		İletişim Fakültesi n=168		p
	n	%	n	%	
Cinsiyet					
Erkek	130	38,57	99	58,92	0,001
Kadın	207	61,43	69	41,08	
Yaş					
20 yaş ve altı	191	56,67	54	32,15	0,001
21 yaş ve üstü	146	43,33	114	67,85	
Kaldığı yer					
Ailesi ile	132	39,16	39	23,21	0,001
Yurttan	99	29,37	65	38,69	
Arkadaşlar ile beraber	77	22,84	54	32,14	
Yalnız başına evde	29	8,63	10	5,95	
Aile yapısı					
Çekirdek aile	295	87,53	122	72,61	0,001
Geniş aile	33	9,79	24	14,28	
Parçalanmış aile	9	2,78	22	13,11	
Ekonomik durum					
İyi	158	46,88	53	31,54	0,001
Orta	172	51,03	100	59,52	
Kötü	7	2,09	11	6,54	

Tıp Fakültesinden katılan öğrencilerin %57,27'si hiç sigara içmemiş, %28,48'i sigara içmeyi denemiş ama sürdürememiş, %11,57'si halen sigara içmekte ve %2,68'i sigarayı bırakmıştı. İletişim Fakültesi öğrencilerinin ise %19,64'ü hiç sigara içmemiş, %29,16'sı sigara içmeyi denemiş ama sürdürememiş, %50,0'i halen sigara içmekte ve %1,20'si sigarayı bırakmıştı. İletişim fakültesindeki öğrencilerin sigara içme oranı Tıp Fakültesi öğrencilerinden daha yüksekti bu oran istatistiksel olarak anlamlıydı ($p<0,001$). Diğer tütün ve tütün ürünlerini kullanma sıklıkları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Katılanların tütün ve tütün ürünlerini kullanma sıklığı

Parametreler	Tıp Fakültesi n=337		İletişim Fakültesi n=168		p
	n	%	n	%	
Sigara					
Hiç içmedim	193	57,27	33	19,64	0,001
Denedim sürdüremedim	96	28,48	49	29,16	
Halen içiyorum	39	11,57	84	50,00	
İçiyordum bıraktım	9	2,68	2	1,20	
e-sigara					
Hiç içmedim	293	86,94	95	56,54	0,001
Denedim sürdüremedim	39	11,57	61	36,30	
Halen içiyorum	5	1,59	6	3,57	
İçiyordum bıraktım	-	-	6	3,59	
Nargile					
Hiç içmedim	192	57,97	38	22,61	0,001
Denedim sürdüremedim	109	32,34	85	50,59	
Halen içiyorum	31	9,19	41	24,40	
İçiyordum bıraktım	5	1,50	4	2,40	
Puro					
Hiç içmedim	293	86,94	94	55,95	0,001
Denedim sürdüremedim	36	10,68	58	34,52	
Halen içiyorum	8	2,37	16	9,53	
İçiyordum bıraktım	-	-	-	-	
Pipo					
Hiç içmedim	317	94,06	137	81,54	0,001
Denedim sürdüremedim	17	5,04	29	17,26	
Halen içiyorum	2	0,60	2	1,20	
İçiyordum bıraktım	1	0,30	-	-	
Çiğneme tütün					
Hiç içmedim	330	97,92	155	92,26	0,008
Denedim sürdüremedim	6	1,78	12	7,14	
Halen içiyorum	1	0,30	-	-	
İçiyordum bıraktım	-	-	1	0,60	

Tıp fakültesinde sigara içen öğrencilerin %23,80'i erkek, %3,90'ı kız idi ve erkek öğrenciler kız öğrencilerden 2,5 kat daha fazla sigara içmekteydi ($p<0,001$) [OR=2.589, %95 CI:(1.625-4.125)]. İletişim fakültesinde sigara içen öğrencilerin %52,50'i erkek ve %46,40'ı kız öğrenci idi. Cinsiyetler arasında sigara içme sıklığı açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktu ($p=0,433$). Tıp fakültesinde 1.sınıf öğrencilerinin %6,10'u, son sınıf öğrencilerinin %19,40'ı sigara içmekteydi ($p<0,001$). İletişim fakültesinde 1.sınıf öğrencilerinin %43,50'si, son sınıf öğrencilerinin %53,80'i sigara içmekteydi ($p=0,200$) (Tablo 3).

Tablo 3. Fakülteler arasında cinsiyet ve sınıf düzeyi ile sigara içme durumunun karşılaştırılması

		Tıp Fakültesi		İletişim Fakültesi	
		Sigara (+) n %	Sigara (-) n %	Sigara (+) n %	Sigara (-) n %
Cinsiyet	Erkek	31 23,80	99 76,20	52 52,50	47 47,50
	Kız	8 3,90	199 96,10	32 46,40	37 53,60
	<i>p</i>	0,001		0,433	
Sınıf	1.sınıf	12 6,10	186 93,90	27 43,50	35 56,50
	Son sınıf	27 19,40	112 80,60	57 53,80	49 46,20
	<i>p</i>	0,001		0,200	

Tıp fakültesinde okuyan ve sigara içen öğrencilerin %7,69'unun annesi, %38,50'sinin babası sigara içerken %80,62'sinin en yakın arkadaşı sigara içmekte idi. İletişimde okuyan ve sigara içen öğrencilerin %29,31'inin annesi, %48,19'unun babası sigara içerken, %88,27'sinin en yakın arkadaşı sigara içmekte idi. Ebeveynin sigara içmesi öğrencinin sigara içmesini etkilemez iken, en yakın arkadaşının sigara içmesi öğrencinin sigara içmesini istatistiksel olarak anlamlı olarak etkilemekte idi ($p<0,001$) (Tablo 4). En yakın arkadaşının sigara içiyor olması öğrencinin sigara içmesini 3,6 kat daha arttırmaktadır (OR:3,605 %95 CL: 2,936-4,427).

Tıp Fakültesi öğrencilerinin ilk sigara içme yaş ortalaması $16,93\pm 3,14$ yıl, sigara içilen yıl ortalaması $3,89\pm 3,12$ yıl, günde içilen sigara sayısı ortalama $11,46\pm 8,24$ ve Fagerström bağımlılık puan ortalaması $3,37\pm 2,71$ olarak saptanmıştır. İletişim fakültesi öğrencilerinin ise, ilk sigara içme yaş ortalaması $15,31\pm 3,53$ yıl, sigara içilen yıl ortalaması $5,24\pm 4,01$ yıl, günde içilen sigara sayısı ortalama $12,61\pm 7,20$ ve Fagerström puan ortalaması $3,42\pm 2,63$ olarak saptanmıştır. İletişim fakültesi öğrencileri sigaraya tıp fakültesi öğrencilerine göre daha erken yaşta başlamakta ve daha uzun süredir sigara içmekte idi. Bu durum istatistiksel olarak anlamlı idi ($p<0,001$, $p=0,049$).

Öğrencilere sigaraya başlama nedenlerini sorduğumuzda, tıp fakültesi öğrencilerinin %51,43'ü yakın çevresinin (Anne, baba, arkadaş) sigara içmesinden, %27,0'ı fazla stressden etkilendiğini söylerken, iletişim fakültesi öğrencilerinin

%31,36'sı yakın çevre, %19,27'si stress, merak özenti nedeniyle başladığını belirtmişlerdir.

Tablo 4. Öğrencilerin kendisi ve yakınlarının sigara içme durumlarının karşılaştırılması

		Anne sigara		Baba sigara		Arkadaş sigara	
		İçiyor n %	İçmiyor n %	İçiyor n %	İçmiyor n %	İçiyor n %	İçmiyor n %
Tıp Fakültesi	Sigara (+)	3 7,69	36 92,31	15 38,50	24 61,50	29 80,62	7 19,38
	Sigara (-)	23 7,83	272 92,17	77 26,34	216 73,66	45 16,88	221 83,12
	<i>p</i>	0,982		0,160		0,001	
İletişim Fakültesi	Sigara (+)	24 29,31	58 70,69	39 48,19	42 50,81	68 88,27	9 11,77
	Sigara (-)	15 17,84	69 82,16	42 53,81	36 46,19	35 50,00	35 50,00
	<i>p</i>	0,121		0,472		0,001	

İletişim ve tıp fakültesi öğrencileri arasında sigara kullanımını etkileyen parametreler ve etkileme düzeyleri Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5. Sigara kullanımını etkileyen parametreler ve etkileme düzeyleri

	B	S.E.	Wald	df	Sig	Exp(B)
Tıp fakültesi						
Cinsiyet	-0,766	0,513	2,230	1	0,135	0,465
Sınıf	-0,260	0,151	2,964	1	0,085	0,771
Anne sigarası	-0,464	0,761	0,371	1	0,543	0,629
Baba sigarası	0,291	0,494	0,347	1	0,556	1,338
Arkadaş sigarası	2,597	0,517	25,236	1	<0,001	13,426
İletişim fakültesi						
Cinsiyet	-0,017	0,413	0,002	1	0,967	0,983
Sınıf	-0,260	0,142	3,371	1	0,066	0,771
Anne sigarası	0,521	0,491	1,130	1	0,288	1,684
Baba sigarası	-0,352	0,403	0,766	1	0,381	0,703
Arkadaş sigarası	1,916	0,473	16,391	1	<0,001	6,797

*Lojistik regresyon analizi

Tıp fakültesi ve iletişim fakültesi öğrencilerinin sigara içmeye karşı tutum ve algı düzeyleri Tablo 6'da gösterilmiştir.

Üniversite öğrencilerinin sigara içmeye karşı tutum ve algı düzeylerini ölçmek

için yapılan ankete göre; tutum ve algı düzeyi puan ortalaması tıp fakültesi öğrencilerinde $32,06 \pm 5,44$, iletişim fakültesi öğrencilerinde $30,81 \pm 4,85$ bulunmuştur. Tıp fakültesi öğrencilerinin sigaraya karşı algı düzeyleri iletişim fakültesi öğrencilerinden daha yüksek idi ve bu fark istatistiksel olarak anlamlı idi ($p=0,012$). Kadın öğrenciler erkek öğrencilerden ve sigara içmeyenler sigara içenlerden daha yüksek puan alırken, ilk ve son sınıf öğrencileri arasında puan farkı yoktu (Tablo 7).

Tablo 6. Üniversite öğrencilerinin sigaraya karşı tutum ve algı düzeyleri

Sigaraya karşı tutum ve algı düzeyi	Hayır		Kararsızım		Evet	
	n	%	n	%	n	%
1. sigara içenler daha popülerdir.	1199	85,2	150	10,7	57	4,1
2. birçok gencin sigara içmemeyi tercih ettiğini gözlüyorum	539	38,5	545	39,0	314	22,5
3. sigara içmek başka insanlar tarafından daha çok saygı görmeyi sağlar	1221	87,3	131	9,4	46	3,3
4. sigara içilen ortamda bulunmak sağlığı etkileyebilir.	53	3,8	79	5,7	1266	90,5
5. sigara kötü kokar	67	4,8	116	8,3	1215	86,9
6. sigara sağlığa zararlıdır	40	2,9	60	4,3	1298	92,8
7. sigara içmek bağımlılıktır	80	5,7	141	10,1	1177	84,2
8. sigara içenlerin daha fazla sevgilisi vardır	972	69,5	277	19,8	149	10,7
9. sigara içen yakınlarıma sigarayı bırakmada destek olurum	236	16,9	287	20,5	875	62,6
10. sigara içmek toplumsal işlevselliği artırır	1050	75,1	208	14,9	140	10
11. sevgilimin sigara içmesini istemem	98	7,0	211	15,1	1089	77,9
12. yanımda sigara içilmesi sağlığımı etkiler	86	6,2	137	9,8	1175	84,0
13. yakın arkadaşım sigara içmemi isterse içerim	1016	72,7	173	12,4	209	14,9
14. sigarayı bırakmak kolaydır	642	45,9	488	34,9	268	19,2
15. sorunum olduğunda kullanıyorum ya da arttırıyorum	928	66,4	167	11,9	303	21,7
16. yaşam kalitemi arttırıyor	1166	83,4	151	10,8	81	5,8
17. yaşam kalitemi azaltıyor	206	14,7	207	14,8	985	70,5
18. çocuğumun sigara içmesini istemem	52	3,7	118	8,5	1228	87,8

Tartışma

Bu çalışmada, öğrencilerimizin üniversiteye başladıkları ve eğitimlerini tamamladıkları dönemlerde tütün ve tütün ürünleri kullanım sıklıkları ile bunları

etkileyen faktörleri araştırdık. Lise öğrenimlerini tamamlayarak üniversiteye gelen öğrencilerde aile denetiminden uzaklaşmanın ve göreceli olarak özgür bir ortamda bulunmanın etkisiyle sigara içme alışkanlığı yaygınlaşmaktadır¹³.

Tablo 7. Üniversite öğrencilerinin sigaraya karşı tutum ve algı düzeylerinin karşılaştırması

		Tıp fakültesi Ort±SD	İletişim fakültesi Ort±SD
Cinsiyet	Erkek	30,36±6,44	30,32±4,73
	Kadın	33,13±4,43	31,52±4,84
	p	<0,001	0,112
Sınıf	1. sınıf	32,17±5,35	31,01±4,99
	Son sınıf	31,89±5,62	30,69±4,71
		p=0,647	p=0,680
Sigara durumu	Sigara içiyor	25,76±6,66	28,45±4,86
	Sigara içmiyor	32,88±4,71	33,17±3,38
	p	<0,001	<0,001

*Independent t testi

Sigara içme sıklığı tıp fakültesi öğrencilerinde %11,5 iken, iletişim fakültesi öğrencilerinde %50,0 olarak tespit edildi. Türkiye'deki 12 tıp fakültesinde 1217 öğrencinin tütün kullanım sıklığını araştıran bir çalışmada (2010) öğrencilerin sigara içme sıklığı %28,5 olarak bulunmuştur¹⁴. Literatürde yapılan çalışmalara bakıldığında, Baschere ve ark. 3 ülkenin tıp fakültelerinde yaptıkları çalışmalarında sigara içme sıklığını Avusturya'da %17,4, İsviçre'de %12,1, ve Almanya'da %10 olarak bulmuşlardır¹⁵. Kutlu ve arkadaşlarının, Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi'ndeki çalışmalarında (2009) 306 öğrencideki sigara kullanım sıklığı %19,0 olarak saptanmıştır¹⁶. Yengil ve ark.'nın tıp fakültesi öğrencilerinde yaptığı çalışmada sigara içme sıklığı %25,6 olarak bulunmuştur¹⁷. Ege Üniversitesi'nin bazı fakültelerinde yapılan bir çalışmada tüm öğrencilerde sigara içme sıklığı %29,1 iken, tıp fakültesi öğrencilerinde %16,2, iletişim fakültesi öğrencilerinde ise sigara içme sıklığı %30,8 olarak bulunmuştur¹⁸. Bizim çalışmamızda da benzer şekilde iletişim fakültesi öğrencilerinde sigara içme sıklığı daha yüksek bulunmuştur. Durmuş ve Pirinççi (2009) üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışmada öğrencilerin %44,4'ünün sigara içtiğini belirlemişlerdir¹⁹. Alaçam ve arkadaşları üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada (2015) sigara içme sıklığını erkek öğrenciler için %48,2, kız öğrenciler için ise %23,7 olarak saptamışlardır¹⁰. Özcebe ve ark.'nın Dokuz Eylül Üniversitesinde yaptığı araştırmada Eğitim ve Fen-Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin %43'ünün sigara kullandığı, tıp fakültesi öğrencilerinin ise %15'inin sigara kullandığını belirtilmiştir²⁰. Trabzon Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde yapılan araştırmaya katılan öğrencilerin %48'nin sigara içtiği ve sigara içenlerin yaş aralığının 17-27 yaş olduğu bulunmuştur²¹. Tıp Fakültesi öğrencilerinde sigara kullanma sıklığının daha düşük olması, eğitimleri sırasında sigaranın zararları ve neden olduğu hastalıklar konusunda eğitim almalarına

bağlanabilir.

Çalışmamıza katılan tıp öğrencilerinde nargile içme sıklığı %9,5 iken, iletişim fakültesi öğrencilerinde %24,0 olarak bulunmuştur. Poyrazoğlu ve ark. Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinde yaptıkları çalışmada nargile içme sıklığını %28,6 olarak saptamışlardır²². Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesinde 2013 yılında yapılan bir çalışmada öğrencilerde nargile içme sıklığı %29,9 olarak bulunmuştur²³. Akpınar ve ark.'nın yaptıkları çalışmada üniversite öğrencilerinin %15,4'ü sigara ve nargile içmekteyken, %12,7'si sadece nargile içmekte idi²⁴. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinde okuyan öğrencilerde nargile kullanım sıklığı %67.2 iken, tıp fakültesinde okuyan öğrencilerde bu oran %34.4 olarak bulunmuştur²⁵.

Tıp öğrencilerinde nargile içme sıklığının diğer fakültele göre daha düşük olması tıp fakültesi öğrencilerinin nargilenin sağlığa etkileri hakkında daha fazla bilgi sahibi olmasından kaynaklanmış olabilir. Yurtdışında yapılan bir çalışmada üniversite öğrencilerinin %63'ünün nargile içtiği, son 30 günde öğrencilerin %9.9'unun nargile içerken %17.7'sinin sigara içtiği bulunmuştur²⁶. Bizim çalışmamızda da benzer şekilde iletişim fakültesi öğrencilerinde nargile içme sıklığı daha yüksek bulunmuştur. Devletin sigarada olduğu gibi nargile tüketimini azaltmak için de uygun düzenleyici önlemleri alması gereklidir.

Tıp Fakültesi öğrencilerinde elektronik sigara içen %1,6, puro içen %2,2, pipo içen %0,5 ve çiğneme tütün %0,5 olarak saptanırken, iletişim fakültesi öğrencilerinde elektronik sigara içen %3,2 , puro içen %8,4, pipo içen %2,5 ve çiğneme tütün %1,5 olarak bulunmuştur. Süleyman Demirel Üniversitesinde yapılan bir çalışmada sigara %43,6, nargile %26,9 ve pipo-puro %7,5 sıklıkta kullanılmaktaydı²⁷. İletişim fakültesi öğrencilerinde tütün ürünleri kullanım oranı daha yüksekti.

Tıp Fakültesi öğrencilerinde ilk sigara içme yaş ortalaması $16,7 \pm 2,8$ yıl iken iletişim fakültesinde ilk sigara içme yaş ortalaması $15,25 \pm 3,5$ yıl olarak bulunmuştur. Kırıkkale üniversite öğrencilerinde yapılan çalışmada sigaraya başlama yaşı ortalaması $15,7 \pm 2,38$ bulunmuştur²⁸. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinde, sigaraya başlama yaşı ise $17,6 \pm 2,8$ olarak bulunmuştur²⁹. Ortaöğretim çağında başlayan bu alışkanlık, üniversite yıllarında artarak devam etmektedir. İletişim fakültesi öğrencilerinin sigara içme süresi tıp fakültesi öğrencilerine göre daha uzundu ve bu durum sigaraya başlama yaşının düşük olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Kuzey Tayland'daki bir üniversitede yapılan çalışmada erkek öğrencilerin sigara içiciliğinin kadınlara göre daha yüksek olduğunu gösterilmiştir ve günlük ortalama sigara sayısı erkeklerde kadınlara göre daha yüksek bulunmuştur. nikotin bağımlılık düzeyi, hem erkek hem de kadın içicilerde oldukça düşüktü ve cinsiyetler arasında anlamlı olarak ilişki gösterilmemiştir³⁰.

Çalışmamızda fakülteler arasında Fagerström puanı ve günde içilen sigara sayısı arasında anlamlı fark yoktu. Tıp fakültesi öğrencilerinde içilen ortalama sigara sayısı $12,4 \pm 8,3$ ve fagerström puan ortalaması $3,6 \pm 2,9$ olarak saptanırken iletişim fakültesi öğrencilerinde günde içilen ortalama sigara sayısı $12,9 \pm 8,1$ ve fagerström puan ortalaması $3,7 \pm 2,5$ olarak saptanmıştır. Marmara Üniversitesinde yapılan çalışmada sigara içen öğrencilerin fagerström puanı ortalamaları $4,1 \pm 1,9$ olarak bulunmuştur³¹.

Çalışmamızda öğrencilerin sigaraya başlama nedenleri, yakın çevresinin sigara içmesi %38,0, stres %23,4, merak ve özenti %19,3 ve özgürlük hissi %5,1 olarak

sıralanırken kimseden etkilenmedim diyen %14,2 olarak bulunmuştur. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesinde yapılan çalışmada öğrencilerin sigara içmeye başlama nedenleri arasında; ilk sırayı %46,3 ile “stres/can sıkıntısı” almakta, bunu %15,9 ile “merak” ve %14,6 ile “özentî” takip etmiş ve arkadaş teşviki dördüncü sırada yer aldığı saptanmıştır²⁹.

Yeditepe Üniversite öğrencilerinde yapılan çalışmada sigaraya başlama nedenleri, arkadaştan etkilenme %32,1, stres %24,6, zevk %16,3, merak %16,0, özentî % 8,0, aileden etkilenme % 3,0 olarak saptanmıştır³². Sigaraya başlama nedenleri değerlendirildiğinde literatürle benzer bulunmuş olup yakın çevrenin sigara içmesi, stres, merak sigaraya başlatan nedenler arasında öne çıkmaktadır. Bangladeş’de bulunan bir üniversitenin öğrencileri arasında sigara içme prevalansı %37 olarak bulunmuş, annenin mesleği ve akranların sigara içme durumu sigara içmede önemli faktörler olarak gösterilmiştir. Yakın bir arkadaşın sigara içiyor olması, bir öğrencinin sigara içme olasılığı 2.1 kat arttırmakta olduğu hesaplanmıştır³³. Baştürk ve ark.nın 1. ve son sınıf tıp fakültesi öğrencilerinde yaptıkları çalışmalarında birinci sınıf öğrencilerinde sigara içme sıklığı altıncı sınıf öğrencilerinden düşük tespit edilmiş fakat aralarında anlamlı fark bulunamamıştır³⁴. Bizim çalışmamızda ise en yakın arkadaşın sigara içiyor olması öğrencinin sigara içmesini 3,6 kat arttırmakta olup, tıp fakültesinde 1. sınıfta sigara içme sıklığı %6,1, son sınıfta %19,4 iken, iletişim fakültesinde 1. sınıfta %43,5 ve son sınıfta %53,8 olarak tespit edilmiştir.

Sonuç olarak çalışmamızda tıp fakültesi ilk ve son sınıf öğrencilerinde sigara içme sıklığı %11,5 iken, iletişim fakültesi öğrencilerinde bu sıklık %50,0 olarak saptandı. Tıp fakültesinde sigara içme sıklığı birinci sınıflarda altıncı sınıf öğrencilerinden daha düşük tespit edilirken, iletişim fakültesi öğrencilerinde sınıflar arasında bir fark bulunmamıştır.

Üniversite öğrencileri arasında sigara kullanımı yaygındır, ama sağlıkla ilişkili fakültelerde bu sıklık daha düşüktür. Sigara ile mücadele ederken akran eğitimi, yetişkin eğitimi ve davranış tedavisi tekniklerinden yararlanılmalı, gençlere problem çözme ve stresle baş etme teknikleri öğretilmelidir. Sigara ile mücadele stratejilerinde ve sigara bıraktırma girişimlerinde, ana-baba ve arkadaş faktörü özellikle dikkate alınmalı ve birey ile birlikte yakın çevrede hedeflenmelidir. Tıp fakültesi eğitimi sırasında yer alan sigaranın zararları ve bırakma yöntemleri ile ilgili ders içeriğinin iletişim fakültesi başta olmak üzere diğer fakülte ve yüksek okullarda da çekirdek eğitim programlarında yer almasının uygun olacağını düşünmekteyiz. Çalışmamızda öğrencilerin sene kayıpları durumu, lise sonrası fakülteye giriş süreleri, bitirilen lise türü, yaşanan kayıplar, duygusal ve psikiyatrik durumlar vb. gibi sigara kullanımını etkileyen diğer faktörler sorgulanmamıştır ve bu durum çalışmamızın sınırlılıklarını oluşturmaktadır. Ayrıca tıp fakültesinde eğitim süresinin 6 yıl, iletişim fakültesinde ise 4 yıl olması da çalışmanın sınırlılıkları arasında sayılabilir. Gençlerde yakın arkadaş çevresi başta olmak üzere pek çok faktörün etkisi ile başlanan sigara içiciliğinin boyutlarının tespiti ve önlemlerin artırılması için çok merkezli, uzun süreli ve daha fazla üniversite öğrencisini kapsayan çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Kaynaklar

1. Mayda AS, Tufan N, Baştaş S. Düzce Tıp Fakültesi öğrencilerinin sigara konusundaki tutumları ve içme sıklıkları. TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni 2007;6(5):364-70.
2. Mayda AS, Gerçek ÇG, Gümüş G, Demir S, Deniz M, Pürücü ZP et al. Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi öğrencilerinde sigara, alkol ve madde kullanımı sıklığı ve kullanmaya başlama nedenleri. Düzce Tıp Dergisi 2010;12(3):7-14.
3. Süngü H. Üniversite öğrencilerinin zararlı madde kullanımına ilişkin tutumları. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2014;11(26):167-94.
4. Koca B, Oğuzöncül AF. İnönü Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin sigara, alkol, madde kullanımı, madde kullanımına etki eden etmenler ve aileden aldıkları sosyal desteğin etkisi. Kocaeli Tıp Dergisi 2015;4(2):4-13.
5. Hülya Akan, Osman Hayran, Mustafa Özcan, Utkucan Acar. Üniversite öğrencileri arasında sigara içme sıklığı: Kesitsel bir çalışma. Türk Aile Hek Derg 2010;14(2):71-6.
6. World Health Organization. World Health Statistics 2009. [http:// www.who.int/ whosis/whostat/ 2009/en/index.html](http://www.who.int/whosis/whostat/2009/en/index.html).
7. Türkiye İstatistik Kurumu (TUIK). Küresel Yetişkin Tütün Araştırması 2012. [http://www.tuik.gov.tr /PreHaberBultenleri.doid=13142](http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.doid=13142).
8. Steptoe A, Wardle J, Cui W, Baban A, Glass K, Tsuda A, Vinck J. An international comparison of tobacco smoking, beliefs and risk awareness in university students from 23 countries. Addiction. 2002;97(12):1561-71.
9. Akdur R. Gençlerde sigara salgını. http://www.ssuk.org.tr/file_upload/savefiles /recep_ akdur 2009.pdf Erişim tarihi 11.12.2018.
10. Alaçam H, Korkmaz A, Efe M, Şengül BC, Şengül C. Pamukkale Üniversitesi öğrencilerinde alkol ve sigara bağımlılığı taraması. Pam Tıp Derg 2015;8(2):82-7.
11. Fagerstrom KO, Schneider NG. Measuring nicotine dependence a review of the Fagerstrom Tolerance Questionnaire. J Behav Med 1989; 12: 159- 82.
12. Uysal MA, Kadakal F, Karşıdağ Ç, Bayram NG, Uysal Ö, Yılmaz V. Fagerstrom test for nicotine dependence: reliability in a Turkish sample and factor analysis. Tuberk Toraks 2004; 52: 115-21.
13. Parlar S, Çavdar S, Ovayolu N. Sağlıkla ilgili yüksekokullarda ve tıp fakültesinde okuyan 1. ve 4. sınıf öğrencilerinde sigara içme sıklığının ve sigara konusundaki tutum ve davranışlarının karşılaştırılması. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2006;9(1):29-40.
14. Inandi T, Caman OK, Aydın N, Onal AE, Kaymaz A, Turhan E et al. Global Health Professions Student Survey--Turkey: second-hand smoke exposure and opinions of medical students on anti-tobacco law. Cent Eur J Public Health 2013;21(3):134-39.
15. Baschera D, Westermann L, Isenegger P, Zellweger R. Cross-sectional study of satisfaction with studies and lifestyle among medical students in Austria, Germany and Switzerland. Dtsch med Wochenschr 2015;140(18):176-85.
16. Kutlu R, Civi S, Şahinli AS. Tıp fakültesi öğrencilerinde depresif belirti ve sigara içme sıklığı. TAF Prev Med Bull 2009;8(6):489-96.
17. Kartal M, Mıdık Ö, Büyükakkuş A. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Sigara Kullanımı ve Yaşam Kalitelerine Etkisi. Tur Toraks Der 2012;13:11-7.
18. Atlam DH , Yüncü Z. Üniversitesi Öğrencilerinde Sigara, Alkol, Madde Kullanım Bozukluğu Ve Ailesel Madde Kullanımı Arasındaki İlişki. Klinik Psikiyatri 2017;20:161-70.
19. Durmuş AB, Pirinççi E. Üniversite öğrencilerinin sigara içme durumu ve öfke ile ilişkisi. İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 2009; 16(2): 83-8.
20. Güçüz H, Doğan B, İnal E, Haznedaroğlu D, Bertan M. Üniversite öğrencilerinin sigara içme davranışları ve ilişkili sosyodemografik özellikleri. Türk Toraks Dergisi 2014; 15: 42-8.
21. Yazıcı H, Ak İ. Üniversite Öğrencilerinde Depresif Belirtiler, Kişisel Sağlık Davranışları ve Sigara İçme. Anatolian Journal of Psychiatry. 2008; 9:224-31.
22. Poyrazoğlu S, Şarlı Ş, Gencer Z, Günay O. Waterpipe (narghile) smoking among medical and nonmedical university students in Turkey. Ups J Med Sci. 2010;115(3):210-6
23. Çamur D, Üner S, Çilingiroğlu N, Özcebe H. Bir üniversitenin bazı fakülte ve yüksek okullarında okuyan gençlerde bazı risk alma davranışları. Toplum Hekimliği Bülteni 2007;26(3):32-8.

24. Akpınar EE, Akpınar S, Gülhan M. Üniversite Öğrencilerinin Tütün Kullanımı ve Konu ile İlgili Bilgi Düzeyleri. *Solunum Dergisi*, 2010;12(1):1-6.
25. Aktaş A, Hıdıroğlu S, Karavuş M. Üniversite Öğrencilerinin Nargile İçme Konusundaki Bilgi, Tutum ve Davranışları. *Firat Med J* 2018;23(2):68-72.
26. Kruger L, van Walbeek C, Vellios N. Waterpipe and Cigarette Smoking among University Students in the Western Cape, South Africa. *Am J Health Behav*. 2016;40(4):416-26.
27. Korkmaz M, Ersoy S, Özkahraman Ş, Duran E, Uslusoy EÇ Orak S, Orhan H. Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencilerinin tütün mamulleri alkol kullanım durumları ve sigaraya yaklaşımları. *S.D.Ü. Tıp Fak. Derg*. 2013;20(2):34-42.
28. Ulukoca N, Gökgöz Ş, Karakoç A. Kırklareli Üniversitesi Öğrencileri Arasında Sigara, Alkol ve Madde Kullanım Sıklığı. *Firat Med J* 2013; 18(4): 230-4
29. İlknur Vatan, Hande Ocakoğlu, Emel İrgil. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Sigara İçme Durumunun Değerlendirilmesi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 2009; 8(1):43-8.
30. Chinwong D, Mookmanee N, Chongpornchai J, Chinwong S. A Comparison of Gender Differences in Smoking Behaviors, Intention to Quit, and Nicotine Dependence among Thai University Students. *J Addict*. 2018; 24;2018:8081670.
31. Kaptanoğlu AY, Polat G, Soyer M. Marmara Üniversitesi öğrencilerinde ve öğretim üyelerinde sigara alışkanlığı ve durağan maliyet ilişkisi. *Journal of Higher Education & Science* 2012;2:119-25.
32. Akan H, Hayran O, Özcan M, Acar U. Üniversite öğrencileri arasında sigara içme sıklığı: Kesitsel bir çalışma. *Türk Aile Hek Derg* 2010;14(2):71-6.
33. Hassan MS, Hossain MK, Khan HTA. Prevalence and predictors of tobacco smoking among university students in Sylhet Division, Bangladesh. *Int Health*. 2018;4. doi: 10.1093/inthealth/ihy091.
34. Baştürk M, Koç EM, Sözmen M, Arslan M, Albaş S. Tıp Fakültesi Birinci ve Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Sigara İçme Durumları, Anksiyete Düzeyleri ve 4207 Sayılı Kanun Hakkındaki Tutumları. *Konuralp Tıp Dergisi* 2018;10(3):282-8